

Jak skončí prométheovský mýtus? (Jak skončí technologické obelstívání Země?)

prof. PhDr. Josef Šmajs, CSc.

Je nepochybné, že evropská kultura dala světu nejen duchovní základy umění, filosofické a vědecké racionality, ale i *dva velké duchovně integrující mýty*. Mýtus o Kristu a mýtus prométheovský. Zdá se, že mýtus o Kristu jako o lidském spasení a naději se ve spotřební informační společnosti zvolna vyčerpává. Také vzdorovitý mýtus prométheovský (Aischylos), vzkříšený evropským romantismem, s růstem povědomí o ničení přírody slábne a bude patrně opuštěn. Domnívám se, že oba mýty úzce souvisejí nejen s přibližným místem svého vzniku, ale také s *protipřírodní duchovní orientací*, která se postupně rodila uvnitř zemědělské a nomádské kultury. Jsou součástí hodnotového odklonu úzké vrstvy starověkých myslitelů od přírody, náznakem nástupu *skrytého predátorského duchovního paradigmatu*.

Tímto paradigmatem rozumím nejen odkaz prométheovské vzpoury, ale především povahu geometrických, matematických a filosofických abstrakcí, jimiž se vznikající řecké racionalitě podařilo odhlédnout od jemné uspořádanosti živé a neživé přírody a její poznávání tak na řadu staletí podřídil magii antropocentrických pojmů vědeckého a filosofického jazyka.

Dnešní krize totiž znovu vyvolává otázku, jak, z čeho a proč vzniklo ono duchovní predátorské nastavení, které později tak výrazně ovlivnilo novověkou Evropu i svět? Co způsobilo, že dnešní technicky vyspělá část lidstva stále ještě toleruje k přírodě pustošivý rozmach kultury? Proč dnešní lidé tak okázale pohrdají svým původem, svým přirozeným pozemským prostředím, v němž se kdysi zrodil lidský druh a jemuž vděčí za všechny své dnešní vlastnosti? V duchu prométheovského snu pošetile usilují o další pokořování oslabené přírody technikou, aniž by vzali na vědomí, že osvícenská důvěra ve vědu s technikou je dnes otřesena právě tak, jako naděje na rychlé vytvoření sociálně spravedlivé společnosti.

Řadu let hájím názor, že nynější kultura je protipřírodní, že vznikala rozvojem útočné adaptivní strategie našeho biologického druhu.¹ Teprve v posledních několika letech lépe rozpoznávám, že tato strategie nevyrostla přímo z lidského genomu (z naší biologické přirozenosti), ale že má také svůj vlastní kulturní *duchovní základ*, který již není produktem přirozené evoluce. *Produktem přirozené biotické evoluce je pouze příroda, člověk a jeho genom*. Tímto produktem je tedy pouze to, v čem duchovní základ kultury koření.

Nepřirodní kulturní bytí, které na vysoce přirozeně uspořádané Zemi vzniká procesem přeformování bytí přírodního, se totiž utváří podle informace, kterou lidský genom neobsahuje. Formuje se podle informace, která vzniká až spolu s kulturou. Tato nová nepřirodní informace, pro kterou se vžil název *duchovní kultura*, je i se svým skrytým základem (protipřírodním nastavením) *produktem kulturní evoluce* podobně, jako je přirozená informace (se svým biotickým nastavením) *produktem evoluce přirozené*.

¹ Šmajs, J. *Culture*. In: Birx, H., J., ed. *Encyclopedia of Antropology*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications 2006, pp. 636-640.

Skrytý predátorský základ kultury, který byl kdysi předpokladem jejího rozmachu, vede dnes kulturu do záhuby. Současný globální kapitalismus je patrně posledním evolučním stádiem realizace této kdysi oprávněné duchovní opory naší kulturní adaptivní strategie.

Klíčová role evropské kultury

Lidstvo je sice jedním biologickým druhem, tj. všichni dnešní lidé kdysi vznikli na jediném místě planety, a mají proto společný genom (stejnou lidskou přirozenost), ale v průběhu kulturní evoluce, kdy obsazovali planetu, vytvářeli velmi rozdílné kultury. Naše *evropská kultura však hypertroficky posílila druhovou genetickou predispozici lidí k útočné adaptivní strategii*. V pomyslné soutěži s ostatními kulturami *přijala a rozvíjela predátorské duchovní paradigma*. Ale proto, že na Zemi dosud existují kultury lovců a sběračů, kultury nomádů a primitivních zemědělců, věřím, že *polyfunkční lidský genom neobsahuje pouze potenci k útočné adaptivní strategii*. Dosud existující netechnické kultury ukazují, že v lidském genomu právě tak silně koření i pokora, úcta k přírodě a strach před vším, co člověka a kulturu přesahuje.

Přítomnost predátorské mentality (tj. faktu, že nevidíme les, ale dříví, že na místo přírody vidíme hmotu a energii), jejíž obrysy dokážeme dobře rozpoznat až v kultuře řeckého starověku, dodnes ovlivňuje vědu, vzdělání a hodnoty euroamerické kultury. Dochovanými odkazy z mytologie, způsoby abstrakce, pojmovými ideály vědy, umění i filosofie nám *klasické řecké myšlení nasadilo brýle*, jimiž vidíme skutečnost nejen redukovane a druhově sobecky, ale především *falešně, antropologicky deformovaně*. Jakkoli byly řecké i pozdější galileovsko-newtonovské technologické abstrakce užitečné, jakkoli umožnily vědecký a technický pokrok vedoucí k ovládnutí některých přírodních sil, *šťěstí a zdokonalování člověka kulturou nepřinesly*. Naopak, nekriticky uplatňovány dnešní ekonomickou a politickou mocí přivádějí globalizovanou kulturu na pokraj zániku. Budeme-li v započatém směru hospodářského růstu, technické expanze a abiotické spotřeby pokračovat, už brzy ztratíme všechno, čeho jsme dosáhli.

Mnozí dnes cítíme, že přírodní vědy již třetí tisíciletí zkoumají přírodu, ale kulturou oslabené přírodě pomoci nemohou. *Příroda je totiž na obsahu lidského přírodovědeckého poznání existenčně, funkčně i hodnotově nezávislá*. Naproti tomu *kultura, která vzniká lidskou aktivitou (a která se dlouho rozvíjela živelně, tj. bez náležitého pochopení struktury kulturního systému společenskými vědami), bude ve fázi své planetární krize na teoretickém poznání své struktury záviset stále více*.

Potřeba teorie vyššího řádu

Pro pochopení a řešení globální krize ale nestačí tradiční společenskovední teorie, které krizi nechtěně napomohly a špatnou diagnózou dále prohlubují. *Pro pochopení krize nutně potřebujeme teorii vyššího řádu*, evolučně ontologickou teorii kultury. Teprve z hlediska této teorie se ukazuje, že predátorsky zaměřené přírodovědecké poznání svými aplikacemi ve výrobě, v materiální kultuře a spotřební technice přírodu nevratně poškozují. Novou evoluční a systémovou teorii potřebujeme i proto, že jak příroda, tak kultura, jsou

evolučně vytvořenými systémy s vlastní vnitřní informací a že pro lidské druhové přežití musíme odhalit také skryté informační důvody jejich konfliktu (i možné spolupráce).

Ještě jinak řečeno, k poctivé odpovědi na tyto otázky *potřebujeme nejen dosud neexistující ontologii kultury, ale i nové, přírodovědecky poučené vědy o kultuře*. Je na čase definitivně se rozejít s názorem, že kultura je pouze pokračováním vývoje přírody jinými prostředky, že kulturní evoluce – zapálená člověkem – přirozenou evoluci přírody završuje.

Člověk totiž není vrcholem a smyslem přírodního vývoje, ale je normálním biologickým druhem, jenž je s přírodou sourodý, takže žádný vědecky odhalitelný konflikt mezi ním a přírodou neexistuje. Proti názorové převaze hájím myšlenku, že lidská zvláštnost nespočívá primárně v tom, že člověk mluví, myslí, učí se a věří. Myslím, že spočívá v tom, že se mu jako jedinému druhu podařilo vytvořit své umělé vnější tělo, svůj jakoby „rozšířený fenotyp“ – kulturu. Ale už relativně jednoduchá kultura počala obsazovat niky jiných živých systémů, vyhánět je z jejich přirozeného domova. A protože přirozeným domovem lidských předků byly koruny stromů afrických tropických pralesů, lidé svůj přirozený domov po jejich ústupu v křovinaté savaně nenašli. Byli nuceni budovat a chránit své chýše a své děti před šelmami na holé zemi, stavět ohrady a vyhledávat stále sofistikovanější způsoby obživy. Také proto se jim na čas podařilo jako by setřást přírodu, zapálit a na úkor redukce přirozených ekosystémů šířit vlastní, druhově sobeckou kulturní uspořádanost.

Teprve dnes, poučení přírodovědeckým poznáním o jemné molekulární struktuře živých systémů, dokážeme rozpoznat, že z hlediska vysoce uspořádané přírody je *kultura chatrčí, narychlo stavěnou ze sutin bořeného přírodního chrámu*, že je vlastně zbrklým kutilským přeformováním jedinečné abiotické i biotické vrstvy vnitřně dokonale sladěného systému Země. Rozpoznáváme, že je přeformováním druhově sobeckým, které se – na rozdíl od zničených přirozených struktur – po zániku člověka nezachová. Proto ani pojmy vyhánění z niky, ničení či zcizování zdrojů Země podstatu problému nepostihují. *Způsob obnovy kulturou zničených přírodních forem, které vznikaly dlouhou přirozenou evolucí, neexistuje*. Neexistuje však ani neškodný návrat přírodě zcizených a po té odlišně kulturou uspořádaných struktur zpět do přirozené přírodní rovnováhy mezi živými a neživými strukturami.

Umělou kulturou – a říkám to už dlouho – jsme rozdělili původně onticky jednotnou planetu na dvě opoziční části, *na kulturu a přírodu*. Doufám však, že jsme jen na čas uvěřili funkční i hodnotové převaze svého vlastního díla, nezávislosti své stále sofistikovanější protipřírodní stavby. Oslepli jsme z úspěchu její expanze, odvažujeme se rabovat a ničit to, co jsme nevytvořili, co nám lidem předcházelo a co by nás přežilo. Na místo pochybností a obav o budoucnost se dnes spolu s technickými artefakty šíří nevzdělanost, pýcha na vědu a techniku, jimž ovšem průměrný člověk stále méně rozumí. Šíří se iluze o technice, o dalším ekonomickém růstu, který prý lidem přinese práci. Ale produktivní práci již několik desetiletí lidem odebírá právě produktivně zaměřený vědecký a technický pokrok. Přírodě odcizení lidé totiž prahnou po vlastnictví, spotřebě a moci, jako kdyby nevěděli, že účastí na ničení toho, co nevytvořili, přispívají ke zničení všeho toho, co dnes vytvářejí.

Evropou a světem dnes proto neobchází hrozba lidské sociální rovnosti – strašidlo komunismu. Světem obchází přízrak nikým nechtěného zpusťování zeměkoule protipřírodní kulturou.

Problém pochopení krize

Důkladná filosofická reflexe krize nám však bohužel chybí. Jako by na čas zcela zmizelo kritické filosofické myšlení. Sociologické, ekonomické a politologické analýzy, které se zabývají téměř výhradně lidskými a sociálními otázkami, podstatu skutečnosti nechtěně zakrývají. *Procesy, které dnes rozhodují o budoucí obyvatelnosti Země, a tím i o lidském druhovém přežití, se totiž nedají redukovat na lidi, na jejich individuální osudy a problémy.*

Také nadindividuální technické a ekonomické systémy jsou umělými subjekty expandující kulturní skutečnosti. Dokonce i globální kultura jako celek je takovým nadindividuálním subjektem, který je rovněž relativně svébytný, a který se proto střetává s nadřazenou, na ničem pozemském nezávislou subjektivitou samotné Země. Takže spolu s lidmi na planetě existují nejen ostatní přírodní systémy, s nimiž jsou lidé sourodí, ale také umělé kulturní systémy s vlastní omezenou subjektivitou, jejichž představitelé (vlastníci a management) obecné lidské zájmy nezastupují, a s nimiž lidé biologicky sourodí být nemohou.

Tím že v celém kosmu platí zákon zachování látky a energie, planetární kulturní systém může růst jen na úkor ničení systémů přirozených, za cenu ubývání přírodního bytí. *Ontický konflikt kultury s přírodou, neslučitelnost kulturní uspořádanosti s uspořádaností přirozenou, je tedy nejhlubší podstatou nynější civilizační krize.*

A protože dnešní protipřírodní kulturu nelze překonat pouze duchovně, tj. jen odmítnutím prométheovského snu v oblasti lidského vědomí, musíme *usilovat o nové vřazení kultury do přírody, o vznik globální kultury biofilní, přírodě záměrně přizpůsobené.* Patrně jen nová biofilní politika jako praktické společenské řízení poučené novou ontologií by mohla zastavit růst a zahájit objektivně nutnou přestavbu zbytnělé materiální kultury a technosféry.

Biofilní politika, má-li být demokratická, se však musí formovat zdola i shora. Proto jen evolučně ontologické minimum, tj. *obecná světonázorová racionalita srozumitelná veřejnosti, může být účinnou podporou ekologické politiky.* Všichni občané by dnes měli vědět, že člověk může dlouhodobě žít jen v biosféře, podobné té, která ho kdysi zrodila. Měli by vědět, že globální kultura a technosféra už nemohou extenzivně růst, protože nemají ani co rozbít, ani kam expandovat. Měli by vědět, že *naději na smíření kultury s přírodou musíme dnes spojovat také s novou racionalitou a vzděláním veřejnosti.* Již několik století se pyšníme racionalitou, ale mnozí nevíme, že dílčí racionalita je slepá a zneužitelná, že v kultuře, která přijala predátorské paradigma, je nastavená nejen *druhově, ale i kulturně.*

Toto dvojí podmínění lidské racionality je *za prvé dáno* biologickým genomem člověka, jeho fenotypem a poznávacím aparátem, který u našeho druhu vytvořila přirozená evoluce. *Za druhé je dáno* tím, že kultura je procesem i výsledkem lidského

kulturního poznávání a aktivity, která s přirozenou evolucí soupeří a která by s ní mohla spolupracovat jen po radikální změně své predátorské duchovní orientace.

Také proto nám s kritikou a překonáváním skrytého duchovního paradigmatu kultury nepomůže příroda. Příroda může za naši biologickou jedinečnost, může za naši konzervativní přirozenost, ale za predátorské duchovní paradigma nemůže. Formovalo se až v kultuře, tvrdým bojem o přežití v historické selekci dílčích kultur. Příroda proto zůstává jen onou fascinující tvořivou aktivitou, univerzální subjektivitou, která nás spolu s jinými tvory zrodila a již vděčíme za vše přírodní i lidské.

Závisíme na zdravé nezamořené Zemi každým nadechnutím, každým douškem vody, každým soustem. Zemi proto musíme teoreticky i hodnotově rehabilitovat, znovu ji učinit posvátnou, vrátit se k jejímu téměř pohanskému uctívání. Naši přirozenou víru v nadpřirozená jsoucna bychom měli znovu navrátit jsoucnům přirozeným, přehlížené subjektivě Země, která omezenou lidskou i podnikatelskou subjektivitu přesahuje, a kterou proto nemáme právo brát do vlastních rukou. Jednou z cest k naplnění tohoto ambiciózního cíle je také oslabení a kritika mýtu, v němž byl vzdorovitý Prométheus uznávaným civilizačním hrdinou. Hlavní hráči globalizované kultury, vlastníci velkých bank a korporací, se zatím chovají, jako kdyby nevěděli, že hřeší a že i planetární spotřební kulturu Boží mlýny po jistém čase semelou.

Obrys evoluční ontologie kultury

Kultura, jejíž evolučně ontologický koncept se pokouším vytvářet, je dosud málo poznanou ontickou strukturou.² Rozhodně není pouze informací, tj. kulturou duchovní, nýbrž je „fyzickým“ systémem, jehož je duchovní kultura „pouhým“ informačním subsystémem – vestavěným i rozptýleným „genomem“, tj. strukturální konstitutivní pamětí. Obsah této paměti ale netvoří fylogeneticky vzniklá informace genetická, která na jemné genotypové úrovni (na molekulární úrovni implikátní) integruje biosféru. Tento obsah tvoří účelově zabarvená lidská informace neuronální, která vzniká v kulturním systému a která je kódovaná lidským etnickým jazykem. Jde o informaci, která pojmově integruje kulturu na hrubé úrovni fenotypové (explikátní).

Z přírody odvozený a na ní závislý řád kultury nevzniká ovšem zdola, tj. spontánní aktivitou atomů, molekul a složitějších přírodních struktur (včetně aktivity živých systémů). Tento řád vzniká shora – *aktivitou jediného velkého biologického druhu*. A právě proto má lidská aktivita nebezpečné důsledky pro Zemi i pro člověka samého: expandující kulturní systém má totiž schopnost nebezpečně znásilňovat přirozený řád, který člověku i kulturnímu řádu časově předcházela a který se zpředmětnil v neživých i živých přírodních strukturách. Kultura jako odlišná struktura nemůže totiž přirozeně uspořádaný povrch Země nově strukturovat, aniž by nezničila přirozené ekosystémy, nezvýšila entropii a nepoškodila vzácné evolučně vzniklé útvary.³

² Pokusem o konstituování filosofické ontologie kultury je kniha Šmajš, J. *Evoluční ontologie kultury a problém podnikání*. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk 2012.

³ Podrobněji o těchto problémech Šmajš, J. *Evolutionary Ontology. Reclaiming the Value of Nature by Transforming Culture*. New York and Amsterdam: Rodopi 2008.

Kulturní systém není s to konstitutivně využít vysoce objektivní genetickou informaci člověka, která je konstitutivní druhově biologicky a která jeho organismus spolehlivě vřazuje do celku abiotického i biotického prostředí Země. Naopak, již při svém vzniku musí stavět na své vlastní, tj. přírodě cizí informaci sociokulturní. Ta je sice vytvářena modifikací lidské smyslově neuronální informace, ale stává se nositelkou poznávacího zájmu nadosobního kulturního systému. Ve srovnání s jemným a vysoce objektivním poznáváním fylogenetickým je lidské ontogenetické (neuronální) poznání nejen hrubší a přibližné, nýbrž také skrytě kulturně orientované a deformované. I proto se materiální kultura konstituuje jako umělý systém postavený z rozbitých struktur Země, jako cizorodý útvar s protipřírodní strukturou, orientací a režimem.

Kultura – umělý systém s vnitřní informací

Vůči biosféře je mladá kulturní uspořádanost nejen strukturálně odlišná a jinak orientovaná. Je také pozoruhodně jednotná, s tendencí pohotově zpředměťovat volnou sociokulturní informaci, rozšiřovat svou ekologickou niku. Kultura tedy roste z jediné linie (lidské) biotické evoluce, ale „*buduje*“ z *materiálu téměř všech přirozených struktur Země*. Zpředměťuje totiž jinou informaci o vnějším světě. Vytváří odlišnou uspořádanost, svůj relativně samostatný implikátní a explikátní řád. Zejména vysoký příkon dodatkové energie z fosilních paliv a silná ekonomická integrace snižují její adaptabilitu k živému i neživému prostředí Země, podvazují její schopnost spontánní optimalizace negativními zpětnými vazbami z okolí. Přirozenou *dynamickou nerovnováhu života* kultura po průmyslové revoluci rozvrací i tím, že roste mnohonásobně rychleji než biosféra, že zatím nemůže dosáhnout klimaxu. Biologická diverzita mizí proto nejrychleji od přírodní katastrofy na konci druhohor, která zahubila dinosaury a zahájila věk savců. Vínou člověka tedy vzniká krize, která by mohla celou naši kulturní epochu uzavřít.

Kulturou přetížený nelineární systém Země, pro který neplatí mechanická kauzalita, může však i malý podnět přivést do nového nerovnovážného stavu. Tento seberegulační systém, pro to, aby v nových podmínkách udržel vlastní integritu, „obětuje“ jakoukoli dnešní formu života. Jistá vyšší abstraktní spravedlnost je snad pouze v tom, že také člověk, který tuto „alergickou reakci“ biosféry způsobuje, je podřízen neúprosné logice uchování její integrity. *Stává se ohroženým druhem*. Poprvé ve své historii jsou tedy člověk i jeho kultura ohroženy mateřským prostředím planety, které jejich vznik kdysi umožnilo. I politika, jejíž hlavní starostí jsou dnes udržení moci, ekonomického růstu a podmínek podnikatelské svobody, bude brzy nucena rozhodovat pod tlakem ohrožené budoucnosti.

Pro hlubší pochopení opozice kultury vůči přírodě si však musíme položit nepříjemnou otázku, v jakém smyslu souvisí charakter nynější kultury s člověkem a jeho neuronálním poznáním, s obsahem sociokulturní informace, s charakterem kultury duchovní? Je zřejmé, že přímá souvislost s člověkem jako biologickým druhem je dána zvláštní strukturou lidského těla i lidské psychiky, útočným typem adaptivní strategie člověka jako druhu.

Biologická nespécializovanost člověka, která podmiňuje univerzalitu lidských zájmů, činí z jeho vnějšího prostředí nejen předmět uspokojování životních potřeb, teoretického

poznávání a estetického hodnocení, nýbrž i předmět vlastnictví, spotřeby a ničím neohrazeného kořistění. Člověk jako druh totiž nikdy nepoznával jen proto, aby se kochal pravdou. Poznával, aby svět exploatoval, aby se na svět útočně adaptoval, aby mohl zvětšovat své vnější nebiologické tělo, kulturu.

Kultura je však systémem s vlastní vnitřní informací, a konflikt kultury s přírodou je proto „kauzálně“ spojen s obsahem a rolí společenské kultury duchovní. Ta totiž jako vnitřní informace kulturního systému – jako jeho pomyslný genom – formu nynější protipřírodní kultury reprodukuje. Změna „kulturního genomu“ včetně jeho skrytého nastavení je proto klíčová pro zmírnění a vyřešení krize. Chceme-li totiž změnit systém s vnitřní informací (pamětí), musíme změnit jeho informaci, paměť. Stará konstitutivní informace systému má totiž schopnost fenotypové změny znovu vracet zpátky.

Dva typy kulturní uspořádanosti

Umělému kulturnímu systému – podobně jako přirozeným ekosystémům – lépe porozumíme z hlediska rozlišení *dvou typů systémové uspořádanosti*. Na jedné straně kultura zahrnuje přísně informačně předepsanou uspořádanost (např. člověka, techniku, stavby, spotřební předměty atp.), *ale na druhé straně (jako celek podléhající evoluci) přísně informačně předepsaným systémem být nemůže*. I když také vzniká sukcesí, od přirozených ekosystémů se výrazně odlišuje. Přirozené ekosystémy vznikají z populací vysoce uspořádaných živých systémů, které integruje vzájemná potravní a funkční závislost, ale nikoli zvláštní ekosystémová informace. Kulturní systémy, které rovněž zahrnují organismy a další přísně informačně předepsané prvky techniky a materiální kultury, *musí však integrovat* – pochopitelně prostřednictvím intelektuální aktivity lidí – také volná konstitutivní informace – *rozptýlená duchovní kultura*. A ta jako paměť otevřená informačním změnám poskytuje naději, že se nynější protipřírodní kulturu podaří biofilně transformovat, že se jí podaří naturalizovat.

Pro využití této možnosti musí však veřejnost vědět, že kultura nevzniká zpředmětněním lidské genetické informace, nýbrž zpředmětněním lidské informace smyslově neuronální, tj. *společenské duchovní kultury*. Musí vědět, že pojmová interpretace světa, kterou vytváříme na bázi nervové výbavy svých živočišných předků, nemůže být tak věrnou reprezentací skutečnosti, jakou je na molekulární úrovni lidský genom. Kognitivní složka lidské psychiky, která se v evoluci našeho druhu nejrychleji rozvíjela a s níž spojujeme naději na rostoucí objektivitu poznávání světa, totiž nebyla a není svébytná: i když byla původně výkonným orgánem lidského těla a psychiky, stala se analogickým orgánem nároků protipřírodní kultury. Již jsem ukázal, že se vychází ze skrytého *predátorského duchovního paradigmatu kultury*. Proto dnes zjišťujeme, že všechny naše interpretace jsou zabarvené našimi zájmy, a to nejen individuálními a skupinovými, jak se všeobecně uznává, ale také obecně lidskými, druhově sobeckými, o nichž se nemluví.

Takže ani vědecké pojmové poznání, které dnes přísně informačně předepisuje prvky vysoce sofistikované techniky a společenské materiální kultury, nepostihuje přírodu v její fascinující uspořádanosti, ontické kreativitě a komplexitě. Věda např. stále souvisí s předvědeckým rozvržením světa, s obyčejným poznáním a kódem etnického jazyka. Ale

svět jsme už jako hominidé a první lidé, tj. už jako lovci a sběrači, museli vnímat, jazykově kódovat a interpretovat druhově zkresleně: tak, abychom v něm se svou zvláštní biologickou výbavou, kdysi evolučně přizpůsobenou pro stromový způsob života, přežili. Byl pro nás hlavně tím, co nám v té které epoše byla s to zprostředkovat naše konzervativní biologická přirozenost a co jsme díky tehdejší kultuře ze světa pochopili. A protože jsme byli svým organismem i svým genomem vnější skutečnosti apriorně evolučně přizpůsobeni, nikdy v minulosti jsme nepotřebovali vědět, co je příroda a život, co je kultura, a jaké je místo kultury v přírodě. Takové vědění, teoretický model ontického konfliktu kultury s přírodou, potřebujeme až dnes.

Protipřírodní kulturní systém vznikl z podstaty lidské přirozenosti, vznikl spontánně a jeho skrytý duchovní základ krystalizoval a upevňoval se selekcí dílčích kultur. *Predátorské duchovní paradigma* se v něm proto nejen zpředměnilo, nýbrž také promítlo do oblasti lidské ontogeneze (formování lidí). Přijetí ekologicky pozitivní informační změny se tedy nynější kulturní systém dokáže „aktivně bránit“. Tato rezistence vůči biofilní sociokulturní informaci připomíná funkci mezidruhové informační bariéry či imunitního systému organismu: protože dnešní kulturní systém vznikl zpředměněním informace podřízené predátorskému nastavení, lidé nové biofilní informaci odmítají naslouchat, nechápou její perspektivní význam, její étos a kulturně sebezáchovný obsah.

Planetární řešení krize, které nemůže vycházet jen z lidské přirozenosti, ale také z filosofického rozpoznání jejich kulturních kořenů, musí tedy nejprve připravit vysoká teorie. A tak pozitivní ekologická transformace existenčně ohrožené kultury prostřednictvím jejího *biofilního paradigmatu*, prostřednictvím nové konstitutivní informace, představuje historicky bezprecedentní pokus lidstva ukončit živelnou fázi protipřírodní kulturní evoluce vůbec. Může zahájit etapu kulturní evoluce propřírodní, symbiotické s přírodou. Naděje, že se tento pokus nakonec podaří, však může čerpat i z toho, že podmínky ekologické změny samovolně uzrávají krizovým vývojem nynější protipřírodní kultury. Krize se bohužel musí ještě více vyhrotit, obyvatelnost Země se naneštěstí musí ještě více zkomplikovat, aby nezbytnost tak zásadní změny, kterou dnes paradoxně více pociťují prostí lidé než bankéři, podnikatelé a vrcholová politická reprezentace, přijala jako svůj program dnešní krátkozraká stranická politika.